

Research Paper

The Role of Educational Institutions in Institutionalizing the Culture and Etiquette of Attending Football Stadiums

S. Shabani¹, M. A. Hemmati Nezhad², Sh. Shafiee³, R. Faraji⁴, B. Yarigholi⁵

1. Ph.D. in Sport Management, University of Guilan, Rasht, Iran
2. Professor in Sport Management, University of Guilan, Rasht, Iran (Author Corresponding)
3. Associate Professor in Sport Management, University of Guilan, Rasht, Iran
4. Associate Professor in Sport Management, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran
5. Associate Professor in Educational Science, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran

Received: 2020/07/07

Accepted: 2020/09/27

Abstract

Educational institutions play a key role in the individuals' socialization, transmission, and institutionalization of cultural and social values and norms. The present study aims to the role of educational institutions in institutionalizing the culture and etiquette of attending in football stadiums. It employed an exploratory qualitative research design and the conventional content analysis technique. Thirteen deep semi-structured interviews were conducted with sports security and spectators' violent and aggression experts. The interviews were continued up to the theoretical data saturation. The collected data were analyzed using open and axial coding. The validity of coding was confirmed by two co-experts who reviewed and controlled the accuracy of the extracted codes and re-coding the interviews. The findings showed that educational institutions such as family, media, education, and higher education as four main themes and thirteen categories including cultural acceptance (education of children, families, students, teachers, professors, and citizens), modeling, and transmission of cultural-fan models (production of cultural content, awareness, and information, dissemination, and promotion of cultural models), academic promotion of fandom culture (development of cultural studies and enrichment of textbook content) and cultural co-thinking and networking (interaction and cooperation, and paving the path for the realization of cultural goals) are involved in the formation and institutionalization of culture and etiquette in football stadiums. It seems that paying more attention of educational institutions to the training of sports audiences, trying to modeling and transfer of cultural patterns, and having these institutions' co-thinking and cooperation can develop people's culture and etiquette in football stadiums, reduce the level of violence and aggression of spectators and other people present in the stadiums, and prevent security incidents.

Keywords: Cultural Modeling, Stadium Security, Fans' Violence, Fandom Culture.

-
1. Email: s.shabani66@yahoo.com
  2. Email: ma_hemati@yahoo.com
  3. Email: shafieeshahram@gmail.com
  4. Email: r.faraji@yahoo.com
  5. Email: behboud.yarigholi@yahoo.com

Extended Abstract

Background and Purpose

The integrity of society necessitates its members to accept its sustainable values and general norms correctly and efficiently and play an effective role in the better functioning of society (1). Educational systems in any society play the most important role in the individuals' socialization, reflecting their socio-cultural values and norms (2). Given the significance of socializing citizens through educational institutions in football and the spectators' behaviors in stadiums, these institutions must create culture and education and transfer cultural patterns to reduce the violence of spectators and other individuals present in stadiums. It seems that the familiarity of educational institutions with their roles and responsibilities for creating a culture and raise public awareness about appropriate behaviors in sports fields, without any double standard, can promote a culture of spectatorship and pave the way for family presence in stadiums.

Methodology

The present study employed an exploratory qualitative research design and the conventional content analysis technique. The participants were expert professors with research records in the field of football stadiums and sports fans' violence and aggression. Via a purposive sampling method, thirteen individuals were selected as participants. The inclusion criteria for specialists consisted of having research pieces or any writing in sports security, violence, and aggression, and fans' behaviors in football, as well as supervising and counseling in master's theses and doctoral dissertations in these fields. To collect the required data, 30- to 90- minute in-depth semi-structured interviews were conducted with open-ended questions. The sampling and interviewing process continued until the theoretical saturation of the data was reached. From the eleventh interview, the data reached theoretical saturation, and the interviews were continued solely to ensure the accuracy of the findings. At the end of each interview, their content was completely typed and open (initial) coding of the data was done for extracting the initial concepts (subcategories). After conducting all the interviews and extracting the initial codes, the axial coding was done and the concepts were extracted. Then the concepts were combined, categorized, and the themes were selected. Continuous participation of the researcher in the process of data collection and analysis, referring the transcribed text of the interviews to the participants and obtaining their approval, reviewing and controlling the accuracy of the extracted codes, and recoding the interviews by two collaborators concerning the research topic and qualitative research method were used as methods to confirm the research reliability.

Results

In the open coding stage, 152 initial codes regarding the role of educational institutions in institutionalizing the culture and etiquette of attending football stadiums were extracted. After reviewing and collecting the repeated codes, the initial codes (subcategories) were analyzed in the axial coding stage, from which thirteen categories and four main themes were extracted (Table 1).

Table 1- Results obtained from the content analysis of the data

Theme	Category	Subcategory
Acculturation	Children education	Training children the correct behavioral and moral patterns and managing behavior and emotion
		Socializing children through families
	Family education	Training appropriate behavioral patterns on how to attend stadiums to the family by the media
		Training supportive behavioral patterns to parents through cultural centers and think tanks
	Student education	Training appropriate cultural and behavioral patterns to students in the form of workshops
		Training win-win thinking as well as responsibility and protection of public property
		Training fandom rules and regulations and focusing on preventive education in schools before misbehavior occurs
		Modeling and presenting cultural models of how school students attend stadiums
		Institutionalizing and internalizing law enforcement and respecting the law for students in schools
	University student education	Creating a sense of belonging to public property and the ugliness of damaging public property in students by schools
		Training appropriate behavioral patterns and etiquette in stadiums to physical education students as future teachers and coaches
		Training behavioral patterns and ethics of attending stadiums to students of general physical education courses
	Teacher and professor education	Training win-win thinking for students
Holding in-service training courses for physical education teachers and university professors with a focus on ethics in sports and adherence to the rules		
Citizen education	Training, empowering, and making aware the physical education teachers in transmitting cultural concepts and patterns to students	
	Training appropriate behavioral patterns in sports environments to people by mosque clerics	
	Training adolescents and young people a sense of religion towards the general facilities of the stadium in mosques and Basij bases	
	Training cultural and behavioral patterns to citizens through media programs	
		Efforts of the media and its affiliates in training anger and emotion management and respect for the rules of the game

Table 1- Results obtained from the content analysis of the data

Theme	Category	Subcategory
Cultural modeling and providing patterns of fandom culture	Cultural awareness and information	Informing the spectators about the cases of entering the stadium and the legal offenses of the offenders by the media
		Informing and informing the spectators about the legal and criminal consequences of the offenders by the media
		Informing students about the ethical and cultural aspects of attending sporting events and legal and judicial offenses
	Cultural content production	Holding sports camps to the stadium to watch the game and train etiquette
		Holding a conference, gathering, and workshop at the university on football and the customs and culture of attending the stadium and watching the game
		Preparing educational brochures on how to behave in stadiums and their distribution among students
		Producing cartoon programs with the aim of training appropriate behavioral patterns in stadiums and respect for the rules by the media
	Cultural models promotion	Holding scientific programs and meetings by media experts
		Making advertising programs about the immoral consequences in stadiums
		Promoting win-win thinking in the media and conveying the moral and cultural concepts and values of being in the stadium through the media
Modeling through the preparation of biographies or biographies of athletes with domestic and foreign ethics and its distribution in schools		
Transmitting cultural and moral concepts in the field of sports by celebrities in the media		
Transmitting appropriate behavioral patterns of fandom to adolescents and young people through Imams of congregations		
Introducing appropriate cultural models (cultural modeling) and educational books and websites by the media		
Selecting the top fans of the week by the media		

Table 1- Results obtained from the content analysis of the data

Theme	Category	Subcategory
Academic promotion of fandom culture	Development of cultural studies	<p>Approving and implementing research projects in the field of modeling the culture of presence in the stadium by researchers</p> <p>Conducting research studies and writing and translating books related to the culture of attending sports fields</p> <p>Reviewing statutes and guidelines of successful countries in managing fans' behaviors</p>
	Textbook content enrichment	<p>Including cultural-ethical topics and etiquette in sports venues and events in the content of school textbooks</p> <p>Including ethical and cultural issues in the content and subject of sports sociology course in universities</p>
Cultural co-thinking and networking	Cooperation	<p>Media interaction with fans and focusing on the needs and concerns of fans in the programs</p> <p>Interaction of the institution of religion with sports and modification of some religious rules regarding the issues facing sports according to the opinion of religious jurists</p> <p>Aligning media sports programs with the cultural policies of the community and especially the sports institution</p>
	Paving the path for the realization of cultural goals	<p>Eliminating negative words and corrections such as spectatorship from media programs and non-political use of media by football margins</p> <p>Paying attention to the role of provincial education councils in informing, planning and policy-making the culture of attending stadiums</p> <p>Lack of promotion of win-lose thinking and creating tension in the fans before the start of the game in the media</p> <p>Paying more attention to the cultural content of sports programs, media and sports press</p> <p>Paying more attention of the Ministry of Education and Higher Education to the culture of fandom and ethics and tolerance and holding related workshops</p> <p>Making sports presenters and programmers aware of participating in training workshops on not spying on the audience</p> <p>Making the clergy and imams feel responsible for modeling and promoting appropriate behavioral patterns to citizens</p>

Findings show that educational institutions such as family, media, education, and higher education in the form of four main themes and thirteen categories including cultural acceptance (education of children, families, students, teachers, professors, and citizens), modeling, and transmission of cultural-fan models (production of cultural content, awareness, and information, dissemination, and promotion of

cultural models), academic promotion of fandom culture (development of cultural studies and enrichment of textbook content) and cultural thinking and networking (interaction and cooperation, and paving the path for the realization of cultural goals) are involved in the formation and institutionalization of culture and etiquette in football stadiums. Regarding the role of universities in the culture and etiquette of attending stadiums, the interviewee No. 5 stated: "in universities, we have a sociology of sports unit, the topics of which can be used to create a culture or to inform and educate students. Conferences, gatherings, and workshops on football and ethics at universities can also provide training and awareness for students." Interviewee No. 8 believed that "media and education can be used to provide information about prohibited items entering stadiums and the legal and criminal consequences of offenders". Interviewer No. 3 also stressed the significance of the role of education: "school principals can, in coordination with the parents, plan sports camps to the stadium and introduce the children to the environment, training them how to observe the law, respect for the rights of others, and manage and control anger". Regarding the interaction of the religious institution with other institutions regarding cultural affairs, the interviewee No. 12 stated that "establishing communication between sports directors and presenters and religious experts and discussing them with them can be a solution to many cultural issues of football sports. Having a series of interactions and communication and creating constructive cooperation between these two institutions can help to promote cultural issues in the field of football". Interviewee No. 6 emphasized the role of the media in shaping violence among fans: "sports media get better if they eliminate abuses and marginalization. The media should seek to build trust so that the audience can trust it".

Conclusion

Many people like to watch football up close and personal in stadiums, but it seems that accidents at football stadiums have made them unsafe environments (3). Therefore, it is necessary to rely on educational institutions and their functions in society to train a new generation of football spectators to minimize the occurrence of accidents in stadiums and to improve security in stadiums. Improving the atmosphere of football stadiums requires preventive measures. Educational institutions such as families, schools, universities, and mass media are the most appropriate and ready platform to pursue the correction of the behavior pattern in watching football due to their appropriate access to each stratum of the society. So their functions should be considered as much as possible. According to the results, it is necessary to educate children and adolescents at the top of the program to change and correct fandom behaviors. Besides, educational texts should be prepared based on attention to the culture of collectivism, observance of laws, respect for the rights of others, and win-win thinking.

Keywords: Cultural Modeling, Stadium Security, Fans' Violence, Fandom Culture.

Resource

1. Abbasi Domshari, F. & Daryuosh, Y. (2017). The role of basic education system in institutionalizing social norms from the perspective of primary school teachers in Bandar Abbas. *New research in the humanities*, 3: 209-232. (Persian)
2. Hasanzadeh, R. (2006). The role and functions of educational institutions in the transmission of socio-cultural values. *Quarterly Journal of Educational Innovation*, 4(2): 49-64. (Persian)
3. Hemmatinezhad, M. A., Gholizadeh, M. H., Taylor, T & Faraji, R. (2015). The role of football games' planning and management on stadiums' security. *Sport Management and Development*, 4(2): 1-14. (Persian)

نقش نهادهای تربیتی در نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال

سپیده شبانی^۱، مهر علی همتی‌نژاد^۲، شهرام شفیعی^۳، رسول فرجی^۴، بهبود یاریقلی^۵

۱. دانش آموخته دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۲. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

۳. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۴. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

۵. دانشیار علوم تربیتی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۷/۲۹

چکیده

نهادهای تربیتی نقش اساسی در جامعه‌پذیری افراد، انتقال و نهادینه‌سازی ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی دارند. از این رو هدف پژوهش حاضر بررسی نقش نهادهای تربیتی در نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال ایران بود. پژوهش حاضر از نوع اکتشافی و روش آن کیفی از نوع تحلیل محتوای عرفی بود. ۱۳ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق با متخصصان حوزه مدیریت ورزشی و جامعه‌شناسی که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند ملاک‌مدار انتخاب شده بودند، تا رسیدن به حد اشباع نظری، انجام شد. داده‌های به‌دست آمده با استفاده از کدگذاری باز و محوری تجزیه و تحلیل شدند. اعتبار کدگذاری‌ها نیز با بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد نهادهای تربیتی همچون خانواده، رسانه، آموزش و پرورش و آموزش عالی در قالب چهار تم اصلی و ۱۳ مقوله شامل فرهنگ-پذیری (آموزش فرزندان، خانواده‌ها، دانش‌آموزان، دانشجویان، معلمان و اساتید، شهروندان)، الگوسازی و انتقال الگوهای فرهنگی-هواداری (تولید محتوای فرهنگی، آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی، اشاعه و ترویج الگوهای فرهنگی)، ارتقا آکادمیک فرهنگ هواداری (توسعه مطالعات فرهنگی و غنی‌سازی محتوای کتب درسی) و هم‌اندیشی و شبکه‌سازی فرهنگی (تعامل و همکاری متقابل و زمینه‌سازی تحقق اهداف فرهنگی) در شکل‌گیری و نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال نقش دارند. به نظر می‌رسد توجه بیشتر نهادهای تربیتی به امر آموزش مخاطبین ورزشی، تلاش در جهت الگوسازی و انتقال الگوهای فرهنگی و هم‌چنین هم‌اندیشی

1. Email: s.shabani66@yahoo.com

2. Email: ma_hemati@yahoo.com

3. Email: shafieeshahram@gmail.com

4. Email: r. faraji@yahoo.com

5. Email: behboud.yarigholi@yahoo.com

و شبکه‌سازی این نهادها با یکدیگر بتواند به واسطه توسعه فرهنگ و آداب حضور افراد در استادیوم‌های فوتبال، سطح خشونت و پرخاشگری تماشاگران و سایر افراد حاضر در استادیوم‌ها را کاهش دهد و از وقوع حوادث امنیتی پیشگیری نماید.

واژگان کلیدی: الگوسازی فرهنگی، امنیت ورزشگاه، خشونت هواداران، فرهنگ هواداری.

مقدمه

همنویایی و انسجام یک جامعه مستلزم آن است که افراد جامعه به‌گونه‌ای درست و مؤثر بتوانند ارزش‌های پایدار و هنجارهای عام آن جامعه را پذیرفته و طوری پرورش یابند که در شرایط مکانی و زمانی مختلف بتوانند به‌طور مناسب رفتار کنند و نیز نقشی مؤثر در کارکرد بهتر جامعه ایفا نمایند (عباسی و دریوش، ۲۰۱۷، ۳). هر جامعه می‌کوشد تا در طی فرایندی به نام جامعه‌پذیری اعضای خود را با هنجارها و ارزش‌های اجتماعی آشنا کند و به آنها مطالبی بیاموزد تا بتوانند متناسب با هنجارهای جامعه خود زندگی کنند. در واقع، جامعه‌پذیری فرایند آموزش هنجارهای اجتماعی و مهارت‌های رفتاری حضور در جامعه است که نهادهایی همچون خانواده، گروه دوستان، مدرسه، کارگزاران دولتی و رسانه‌های جمعی در آن ایفای نقش می‌کنند (هانگ، لئو، چانگ، هسیه و لوو، ۲۰۱۹، ۳). بر این اساس، خانواده اولین نهادی است که فرزندان در آن به تدریج کسب هویت می‌کنند و وارد زندگی اجتماعی می‌شوند (کیوان‌آرا و اسماعیلی و یقینی، ۲۰۱۴، ۱۲۰). خانواده با درونی کردن ارزش‌ها در فرزندان می‌تواند عامل انتقال فرهنگ باشد. پس از خانواده، نخستین نهادی که از سوی جامعه و با هدف اجتماعی کردن کودک وارد عمل می‌شود، مدرسه یا نهاد رسمی آموزش و پرورش است. صاحب‌نظران، مدرسه را بهترین مکان برای آموزش و نهادینه‌سازی^۲ هنجارهای اجتماعی می‌دانند و معتقدند مدرسه نقش مهمی در رشد شخصیت و انتقال دانش و مهارت‌های زندگی به افراد دارد (عباسی، ۲۰۱۷، ۵)؛ بنابراین، نهادینه‌سازی هنجارهای اجتماعی از وظایف مهم نظام آموزشی و بالاحص مدرسه است و نظام آموزشی مانند مدارس و دانشگاه‌ها علاوه بر کارکرد آشکار آموزش، کارکرد پنهانی نیز دارند که دربرگیرنده انتقال فرهنگ، ارزش‌های فرهنگی، تقویت انسجام اجتماعی و غیره هست (حسن‌زاده، ۲۰۰۳، ۶۰). به‌طور کلی خانواده، گروه همسالان، مدرسه، دانشگاه و رسانه‌های جمعی نهادهای تربیتی مؤثر در جامعه هستند که کارکردهای آموزشی و تربیتی آنها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نهادهای تربیتی همچون خانواده، گروه همسالان، مدارس و رسانه‌ها در نهادینه‌سازی فرهنگ همگانی نمودن ورزش بسیار نقش‌آفرین هستند (منوچهری‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۶). رسانه‌های جمعی از دیگر

1. Huang, Liu, Chang, Hsieh & Lu
2. Institutionalization

نهادهای تربیتی هستند که نقش بسیار مهمی در اجتماعی شدن و الگوپذیری افراد ایفا می کنند. رسانه‌ها از ابزارهای اساسی جهت بررسی مسائل اجتماعی، اطلاع رسانی، آموزش و شکل گیری ارزش های اجتماعی به شمار می آیند و قوی ترین ابزار برای طرح و رواج اندیشه‌ها و کارآمدترین وسایل نفوذ فرهنگ‌ها و نگرش‌ها در جوامع محسوب می شوند (حسین پور، نیازی پور، کاشف، باقری و منگشتی، ۲۰۱۴، ۱۱). در همین راستا، برخی محققان عقیده دارند برای کنترل رفتارهای خشونت آمیز در سطوح مختلف، به وجود الگوهای رفتاری و شخصیتی مناسب نیاز است تا به صورت غیرمستقیم، رفتارهای مطلوب را آموزش داد (عباس زاده، سعادت، کبیری و عشایری، ۲۰۱۷، ۳۵). نظریه های روان شناسی و یادگیری اجتماعی بر این محور استوارند که ناهنجاری های رفتاری نظیر خشونت و پرخاشگری اکتسابی هستند و کودک در جریان اجتماعی شدن و جامعه پذیری، آنها را فرا می گیرد و این آموخته‌ها متأثر از خانواده، گروه های همسالان، نظام های آموزشی و رسانه است (فتحی نیا، ۲۰۱۰، ۱۰۹). به عقیده صاحب نظران، ورزش پدیده ای فرهنگی، تربیتی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که پیوندی محکم با مجموعه نهادها و سازمان‌ها و همچنین ساختارهای اجتماعی دارد؛ به این معنا که دستاوردهای ورزش و فعالیت های مربوط به آن به طور کلی یک شاخص فرهنگی در زمینه های مختلف محسوب می شود (سعادت مهر و عسگری، ۲۰۱۸، ۲۳). وضعیت حاضر ورزشگاه های فوتبال و جو نامساعد آن نشان دهنده کارکرد الگوهای رفتاری نامناسب افراد حاضر در استادیوم اعم از تماشاگران، بازیکنان، مربیان، داوران و غیره است که متأسفانه تداوم رفتارهای ناهنجار در ورزشگاه‌ها و عدم حضور کارشناسان و صاحب نظران در این حوزه به منظور آسیب شناسی الگوهای فرهنگی حاضر و برنامه ریزی مناسب در جهت کنترل و بهبود آن، موجب ترویج الگوهای رفتاری نامناسب و دامن زدن به خشونت و پرخاشگری در استادیوم های فوتبال شده است. با توجه به اهمیت ورزش و بالاخص فوتبال در فرهنگ جوامع مختلف و علاقمندی افراد به تماشای مسابقات آن در استادیوم‌ها، تأمین یک محیط امن و ایمن برای تماشاگران به یک ضرورت انکارناپذیر و حائز اهمیت مبدل شده است (هال، کوپر، مارکیانی و مک گی، ۲۰۱۲، ۱۶). عدم امنیت روانی در ورزشگاه‌ها، خشونت و پرخاشگری تماشاگران، هولیگانیسم و جو ناآرام و ناهنجاری های رفتاری برخی از افراد حاضر در استادیوم‌ها می تواند موجب کاهش حضور افراد در ورزشگاه‌ها، صدمه به اقتصاد ورزشی، کاهش لذت تماشای بازی و تخریب وجهه ورزشی ایران در میداين بین المللی شود (همتی نژاد، قلی زاده، تیلور و فرجی، ۲۰۱۵، ۳۴).

بررسی پیشینه تحقیقات مرتبط با خشونت و پرخاشگری در ورزش و آسیب شناسی رفتار هواداران فوتبال نشان می دهد که هر چند پژوهش های نسبتاً زیادی در زمینه علل خشونت و پرخاشگری و متغیرهای مرتبط با آن در ورزش و به ویژه فوتبال و استادیوم های آن انجام شده است، اما مطالعات جامع و منسجمی در خصوص آداب، رسوم و فرهنگ حضور افراد در استادیوم، با توجه به اهمیت آن در پیشگیری از خشونت

و پرخاشگری و همچنین تعیین نقش نظام‌های آموزشی و تربیتی در ایران انجام نشده است؛ چرا که به نظر می‌رسد یکی از راهکارهای پیشگیری از وقوع حوادث مربوط به خشونت و پرخاشگری، که یکی از عوامل تهدید کننده امنیت استادیوم‌های فوتبال است، اقدامات فرهنگی و آموزشی نهادهای تربیتی کشورها و درونی‌سازی کنترل افراد حاضر در میادین ورزشی است (همتی‌نژاد، تیلور، قلی‌زاده و فرجی، ۲۰۱۶). به عقیده رضایی‌نیارکی و همکاران (۲۰۱۹) در تأمین امنیت یک مسابقه فوتبال تنها نیروهای انتظامی و امنیتی نقش ندارند، بلکه بسیاری از عوامل دیگر نیز وجود دارند که اجرا و پیاده‌سازی آنها سبب افزایش سطح امنیت ورزشگاه‌ها می‌شود و یکی از آن عوامل درونی‌شدن فرهنگ حضور در افراد است لعل بیداری و همکاران (۲۰۱۹) و کارگر و همکاران (۲۰۱۶) نیز در پژوهش‌های خود، به نقش اقدامات فرهنگی و آموزشی در پیشگیری از وقوع حوادث امنیتی در استادیوم‌های فوتبال اشاره کردند. ملنیک و وان^۱ (۲۰۱۱) نیز به نقش مؤثر والدین، مدرسه و دوستان در فرایند اجتماعی شدن هواداران فوتبال اشاره نمودند؛ همچنین با توجه به تأثیر چشم‌گیر و انکارناپذیر رسانه‌های گروهی در این زمینه، همکاری و هماهنگی این نهادها را بسیار ضروری می‌دانند. زارع (۲۰۰۸) در بخشی از پژوهش خود به فرهنگ‌سازی از طریق مدارس، رسانه‌ها و نشریات در کاهش خشونت در استادیوم‌ها اشاره نمود و معتقد است با آموزش مؤثر و مناسب فرهنگ به مربیان، ورزشکاران و نوجوانان می‌توان آستانه تحمل را در آنها تقویت کرد. این محقق با نقد بر عملکرد رسانه افزود، رسانه‌ها با مطالب خود خشونت را آموزش می‌دهند و به رفتار خشن تماشاگران مشروعیت می‌بخشند که این امر می‌بایست اصلاح شود. کاهش خشونت و پرخاشگری در بستر خانواده و رسانه‌ها و از طرفی، افزایش کنترل اجتماعی رسمی و غیررسمی نقشی اساسی در جلوگیری و کاهش پدیده پرخاشگری در بین تماشاگران فوتبال ایفا می‌نماید (عباس‌زاده و همکاران، ۲۰۱۷، ۳۶). بیرامی و همکاران (۲۰۱۵) نیز گزارش کردند که رسانه‌های ورزشی نقش مهمی در شکل‌گیری رفتار شهروندی هواداران ایجاد می‌کنند که در نهایت جامعه می‌تواند از مزایای ایجاد رفتارهای شهروندی هواداران به نفع خود استفاده کند. به عقیده حسین پور و همکاران (۲۰۱۴) هر چه تحریک تماشاگران از طریق رسانه‌ها افزایش یابد، رفتارهای اوباشگرانه نیز افزایش خواهد یافت؛ بنابراین لازم است در محتوای برنامه‌های ورزشی رسانه‌ها در جهت پیشگیری از اوباشگری و خشونت تجدیدنظر صورت گیرد. شجیع و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند جو استادیوم‌های فوتبال ایران از هنجارها و نورم‌های اخلاقی فاصله زیادی دارد که منجر به کاهش حضور تماشاگران می‌شود. همچنین در برخی تحقیقات به ضابطه‌مند شدن فعالیت رسانه‌های ورزشی در جهت آموزش فرهنگ حضور و نحوه رفتار در استادیوم‌های ورزشی (همتی‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۵) و آموزش تماشاگران و اقدامات فرهنگی به عنوان راهکاری برای کنترل پدیده خشونت تماشاگران و ایجاد محیطی امن برای حاضران در استادیوم اشاره شده است (محمدکاظمی، شیخ، شهبازی و راسخ، ۲۰۰۷، ۱۰۱).

برخی دیگر از محققین بر نقش نهادهایی مانند خانواده، آموزش و پرورش و رسانه اشاره نمودند و برنامه ریزی و سیاست‌گذاری مناسب این نهادها را در بهبود جو ورزشگاه‌ها و کنترل ناهنجاری‌های رفتاری تماشاگران مؤثر دانستند (همتی‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۵). خاقانی‌آور و شانواز (۲۰۱۶) نیز معتقدند که اصلی‌ترین ابزار پیشگیری، آموزش و فرهنگ‌سازی در حوزه هواداران فوتبال توسط خانواده‌ها صورت می‌گیرد و رسانه‌ها در این میان اصلی‌ترین پل ارتباطی، آموزش و اصلاح رفتارهای خشونت آمیز هستند. به طور کلی، مرور پیشینه پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد اصلاح نحوه حضور تماشاگران در استادیوم‌های فوتبال و آشنایی این افراد با آداب و رسوم و فرهنگ حضور در استادیوم از طریق نهادینه سازی و آموزش و انتقال الگوهای اخلاقی و رفتاری مثبت می‌تواند در بهبود فرهنگ و آداب حضور و به تبع آن کاهش سطوح خشونت و پرخاشگری و ارتقای سطوح امنیت استادیوم‌ها و در استادیوم‌ها مؤثر باشد اما سوالی که مطرح می‌شود این است که نهادهای تربیتی در جهت نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال چه نقشی دارند و چه اقداماتی می‌توانند انجام دهند؟

با توجه به اتفاقات و حوادث گزارش شده از خشونت و پرخاشگری تماشاگران در استادیوم‌های فوتبال ایران در سال‌های اخیر (خبرگزاری دانشگاه آزاد اسلامی، ۲۰۱۸) یکی از چالش‌های برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی توجه به عوامل ایجاد کننده امنیت و بهبود جو استادیوم‌ها است. گزارش‌ها حاکی از آن است که اتفاقات رخ داده در ورزشگاه‌های فوتبال پیامدهای منفی زیادی برای باشگاه‌های فوتبال در پی داشته و موجب تخریب وجهه ورزشی کشور در میداين بين‌المللی شده است. از سوی دیگر وقوع این اتفاقات کاهش حضور افراد در ورزشگاه‌ها برای تماشای بازی و عدم احساس امنیت آنها را در پی دارد که این امر نیز می‌تواند صدمات اقتصادی جبران ناپذیری بر پیکره فوتبال در کشور وارد نماید. بنابراین به عقیده برخی از محققین (همتی‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۶؛ محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۰۷) یکی از راهکارهای مهم برای کاهش خشونت و پرخاشگری در ورزشگاه‌ها آموزش تماشاگران و انجام اقدامات فرهنگی و توسعه فرهنگ و آداب حضور تماشاگران در آنها است. نظام‌های تربیتی و آموزشی در هر جامعه مهم‌ترین نقش را در جامعه‌پذیری افراد بر عهده دارند و منعکس کننده ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی-اجتماعی آن جامعه محسوب می‌شوند (حسن‌زاده، ۲۰۰۳، ۵۲). از سوی دیگر و با توجه به اهمیت اجتماعی شدن افراد از طریق نهادهای تربیتی در زمینه فوتبال و رفتار تماشاگران در استادیوم‌ها لازم است نهادهای آموزشی و تربیتی با فرهنگ‌سازی و آموزش و انتقال الگوهای فرهنگی در جهت کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران و سایر افراد حاضر در استادیوم‌ها تلاش نمایند. به نظر می‌رسد آشنایی نهادهای تربیتی و آموزشی جامعه با نقش‌ها و وظایف‌شان در راستای فرهنگ‌سازی و ارتقای آگاهی عمومی در خصوص رفتار مناسب در میداين ورزشی و همچنین جزیره ای عمل نکردن و همکاری نهادهای متولی آموزش و تربیت بتواند به ارتقای فرهنگ تماشاگری، زمینه‌سازی حضور خانواده‌ها در ورزشگاه‌ها و ایجاد وجهه فرهنگی- ورزشی کشور در

سطوح بین‌المللی کمک شایانی نماید. هر چند به استناد نتایج برخی مطالعات (همتی‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۶؛ محمدکاظمی و همکاران، ۲۰۰۷) لازمه بهبود جو استادیوم‌های فوتبال انجام اقدامات پیشگیرانه است و بسیاری از محققین نیز به ضرورت اصلاح زیرساخت‌ها و مدیریت و برنامه‌ریزی درست مسابقات اشاره نموده‌اند؛ اما توجه به این نکته ضروری است که تنها با انجام اقدامات تنبیهی تماشاگران و محرومیت باشگاه‌ها با بازی بدون تماشاگر نمی‌توان موجبات کاهش خشونت و پرخاشگری تماشاگران و ارتقای امنیت استادیوم‌ها را فراهم ساخت بلکه لازم است به منظور تربیت نسلی نو از هواداران فرهنگ و آداب حضور افراد در استادیوم‌ها از طریق نهادهای تربیتی و با ارائه الگوهای رفتاری و فرهنگی مناسب به افراد اصلاح شود. از این‌رو، در این پژوهش تلاش شده است که با بررسی نقش نهادهای تربیتی در بهبود آداب و فرهنگ حضور در استادیوم‌های فوتبال و همچنین تبیین کارکردهای این نهادها، گامی مؤثر در جهت درونی‌سازی و توسعه آداب، فرهنگ و اخلاق حضور تماشاگران و کاهش ناهنجاری‌های رفتاری، خشونت و پرخاشگری و حتی حوادث امنیتی در استادیوم‌ها برداشته شود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع اکتشافی و روش آن کیفی از نوع تحلیل محتوای عرفی بود. مشارکت کنندگان در پژوهش، اساتید متخصص و دارای سابقه پژوهش در زمینه امنیت استادیوم‌های فوتبال، خشونت و پرخاشگری هواداران ورزشی بودند که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند ملاک‌مدار ۱۳ نفر از آنها در پژوهش حاضر شرکت نمودند. معیار ورود به پژوهش برای متخصصین، داشتن تحقیق و تألیف در زمینه امنیت ورزشی، خشونت و پرخاشگری و رفتار هواداری در فوتبال و نیز راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه ارشد و رساله دکتری در این زمینه‌ها بود. مشخصات افراد شرکت‌کننده در پژوهش در جدول ۱ گزارش شده است. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته و با طرح پرسش باز در بازه ۳۰ تا ۹۰ دقیقه انجام شد. فرایند انتخاب نمونه و انجام مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت و از مصاحبه یازدهم، داده‌ها به اشباع نظری رسیدند و ادامه مصاحبه‌ها صرفاً برای اطمینان از صحت یافته‌ها انجام شد. به منظور تحلیل و بررسی دقیق، مصاحبه‌ها با کسب اجازه شرکت‌کننده‌های پژوهش ضبط شد. بعد از پایان هر مصاحبه، محتوای آنها به صورت کامل تایپ و کدگذاری باز (اولیه) داده‌ها به منظور استخراج مفاهیم اولیه (زیرمقوله‌ها) انجام شد. پس از انجام همه مصاحبه‌ها و استخراج کدهای اولیه، اقدام به کدگذاری محوری و استخراج مفاهیم و سپس ترکیب مفاهیم، مقوله‌بندی و انتخاب تم شد. مشارکت پیوسته پژوهشگر در روند جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنها، ارجاع متن مکتوب مصاحبه‌ها به مشارکت‌کننده‌ها و اخذ تأیید آنها، بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج شده و کدگذاری مجدد

مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار در رابطه با موضوع پژوهش و نیز روش تحقیق کیفی، به عنوان روش‌های تأیید قابلیت اعتماد در این پژوهش بودند.

جدول ۱- توصیف شرکت‌کنندگان در پژوهش

شماره مصاحبه شونده	تعداد کدهای استخراج شده	رشته تحصیلی	مرتبه علمی	سن (سال)	سابقه تدریس و پژوهش
شماره ۱		مدیریت ورزشی	استادیار		
شماره ۲	59	مدیریت ورزشی	استاد	36	6
شماره ۳	41	مدیریت و حقوق ورزشی	استادیار	60	28
شماره ۴	86	جامعه‌شناسی	دانشیار	36	10
شماره ۵	48	مدیریت ورزشی	استاد	55	25
شماره ۶	43	مدیریت ورزشی	استادیار	59	26
شماره ۷	16	مدیریت ورزشی	استادیار	38	9
شماره ۸	45	مدیریت و جامعه‌شناسی ورزشی	استادیار	38	11
شماره ۹	35	مدیریت ورزشی	استاد	60	31
شماره ۱۰	45	مدیریت ورزشی	دانشیار	70	35
شماره ۱۱	8	مدیریت ورزشی	دانشیار	75	35
شماره ۱۲	43	مدیریت ورزشی	استاد	60	30
شماره ۱۳	31	مدیریت ورزشی	دانشیار	53	24
شماره ۱۴	17	مدیریت ورزشی	استادیار	35	5
شماره ۱۵		جامعه‌شناسی	استادیار		

نتایج

در مرحله کدگذاری باز، ۱۵۲ کد اولیه در خصوص نقش نهادهای تربیتی در نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال استخراج شد که پس از بررسی و تجمیع کدهای تکراری، ۷۶ کد اولیه (زیرمقوله) در مرحله کدگذاری محوری مورد تحلیل قرار گرفت و ۱۳ مقوله و چهار تم اصلی از آن استخراج شد (جدول ۲).

جدول ۲- نتایج حاصل از تحلیل محتوای داده‌ها

تم	مقوله	منبع کدها	زیر مقوله
فرهنگ‌پذیری	آموزش فرزندان	P1, P4, P6, P9, P11	آموزش الگوهای رفتاری و اخلاقی صحیح به فرزندان
		P13	آموزش رفتارهای فرهنگی و اجتماعی مناسب به فرزندان
		P13	آموزش مدیریت رفتار و هیجان به فرزندان در استادیوم‌ها
		P4, P13	اجتماعی کردن فرزندان از طریق خانواده‌ها
	آموزش خانواده	P1	آموزش الگوهای رفتاری مناسب در خصوص نحوه حضور در استادیوم‌ها به خانواده توسط رسانه
		P1	آموزش الگوهای رفتاری هواداری به والدین از طریق فرهنگسراها و کانون‌های فکری
		P1, P3, P6, P9, P13	آموزش خانواده‌ها در خصوص نحوه انتقال الگوهای جامعه‌پذیری به فرزندان
		P1, P2, P3, P4, P5, P7, P9, P12, P13	آموزش الگوهای فرهنگی و رفتاری مناسب به دانش‌آموزان در قالب کارگاه‌ها
	آموزش دانش‌آموزان	P2	آموزش تفکر بُرد- بُرد
		P6	آموزش مسئولیت‌پذیری و حفظ اموال عمومی
		P9	آموزش قوانین و مقررات و دستور العمل‌های هواداری
		P3, P4, P6	آموزش کنترل هیجان، خشم و احترام به حقوق دیگران و پایبندی به قوانین
P3, P12		آموزش اخلاق هواداری و فلسفه ورزش، جوانمردی	
P3		تمرکز بر آموزش پیشگیرانه در مدارس قبل از بروز رفتار ناهنجار	
P3, P4, P13		اجتماعی کردن با الگوهای رفتاری مناسب در مدارس	
P4		الگوسازی و ارائه الگوهای فرهنگی نحوه حضور در استادیوم‌ها توسط مدارس	
P9	نهادینه‌سازی و درونی کردن عمل به قانون و احترام به قانون به دانش‌آموزان در مدارس		
P1	ایجاد احساس تعلق به اموال عمومی و قبح آسیب‌رسانی به اموال عمومی در دانش‌آموزان توسط مدارس		

ادامه جدول ۲- نتایج حاصل از تحلیل محتوای داده‌ها

تم	مقوله	منبع کدها	زیر مقوله
آموزش دانشجویان آموزش معلمان و اساتید	آموزش دانشجویان	P1,P3,P5	آموزش الگوهای رفتاری و آداب حضور در استادیوم به دانشجویان تربیت بدنی به عنوان معلمان و مربیان آینده
		P1,P3,P5	آموزش الگوهای رفتاری و اخلاقی حضور در اماکن ورزشی و استادیوم‌ها به دانشجویان دروس تربیت بدنی عمومی
		P2	آموزش تفکر بُرد-بُرد به دانشجویان
	آموزش معلمان و اساتید	P1,P3	برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای معلمان تربیت‌بدنی و اساتید دانشگاهی با محوریت اخلاقیات در ورزش و پایبندی به قوانین آموزش، توانمندسازی و توجیه معلمان تربیت بدنی در انتقال مفاهیم و الگوهای فرهنگی به دانش‌آموزان
		P7	آموزش الگوهای رفتاری مناسب در محیط‌های ورزشی به مردم توسط روحانیون مساجد
		P1,P4	آموزش اخلاقی و آداب حضور در استادیوم به نوجوانان در پایگاه‌های بسیج
	آموزش شهروندان	P1	آموزش احساس دین در افراد نسبت به امکانات عمومی ورزشگاه به نوجوانان و جوانان در مساجد
		P4	اشاره ائمه جمعه و جماعت به مسائل فرهنگی و هواداری ورزش جوانان
		P1	آموزش الگوهای رفتاری مناسب حضور در استادیوم‌ها به نوجوانان در پایگاه‌های بسیج مساجد
		P1,P2,P5,P11,P12	آموزش الگوهای فرهنگی و رفتاری به شهروندان از طریق برنامه‌های رسانه‌ای مختلف اعم از فیلم، سریال، مستند
		P1,P2,P3,P5,P11,P12	تلاش رسانه‌ها و سازمان‌های زیرمجموعه آن در آموزش مدیریت خشم و هیجان و احترام به قوانین بازی
		P1,P3,P4,P8	اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی به تماشاگران در خصوص مورد مورد ممنوعه ورود به استادیوم توسط رسانه‌ها
الگوسازی فرهنگی و ارائه الگوهای فرهنگ هواداری	آگاهی بخشی و اطلاع رسانی فرهنگی	P3	اطلاع‌رسانی به دانش‌آموزان، دانشجویان و سایر شهروندان در خصوص جرایم حقوقی و کیفری تماشاگران خاطی
		P1,P2,P8	اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهی به تماشاگران در مورد عواقب حقوقی و کیفری افراد خاطی توسط رسانه‌ها
	تولید محتوای فرهنگی	P2,P3	آگاه‌سازی دانشجویان در خصوص جنبه‌های اخلاقی و فرهنگی حضور در اماکن و رویدادهای ورزشی و جرائم حقوقی و قضایی تخلفات توسط اداره تربیت بدنی دانشگاه
		P1,P3,P4	برگزاری اردوهای ورزشی دانش‌آموزی به استادیوم برای مشاهده بازی و آموزش آداب حضور در استادیوم
		P12	برگزاری المپیادهای ورزشی با تأکید بر نقش قوانین و ارزش‌ها و هنجارها در ورزش و ضرورت عمل به آنها
		P5	برگزاری همایش و کارگاه در دانشگاه در خصوص فوتبال و آداب و فرهنگ حضور در استادیوم و تماشای بازی

P3	تهیه بروشورهای آموزشی با مضمون نحوه رفتار در ورزشگاهها و توزیع آنها در بین دانش‌آموزان
P1	ساخت تیزرهای آموزشی توسط رسانه‌ها
P2,P3	تولید برنامه‌های کارتون با هدف آموزش الگوهای رفتاری مناسب در ورزشگاهها و احترام به قوانین توسط رسانه‌ها
P3	ساخت برنامه‌های تبلیغاتی در خصوص پیامدهای بی‌اخلاقی در ورزشگاهها
P1	برگزاری برنامه‌ها و نشست‌های علمی توسط کارشناسان رسانه‌ای
P7	ساخت برنامه‌های فرهنگی رسانه‌ای در خصوص مقابله با احساس بی‌عدالتی تماشاگران
P7	تولید برنامه‌های ورزشی در خصوص فرهنگسازی و آداب حضور در استادیوم‌ها در رسانه‌ها با حضور تماشاگران
P5,P8	ساخت برنامه‌های تلویزیونی آموزشی و تبلیغاتی در خصوص فرهنگ‌سازی حضور در استادیوم
P1,p2,p11	ترویج تفکر برد-برد در رسانه‌ها
P2	الگوسازی از طریق تهیه شرح‌حال یا زندگینامه ورزشکاران با اخلاق داخلی، خارجی و توزیع آن در مدارس
P1	ترویج نحوه حضور در استادیوم توسط روحانیون در مساجد به نوجوانان
P3,P11,P13	انتقال مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی حضور در استادیوم از طریق برنامه‌های ورزشی رسانه
P3	انتقال مفاهیم فرهنگی و اخلاقی در حوزه ورزش توسط سلبریتی‌ها در رسانه‌ها
P4	انتقال الگوهای رفتاری مناسب هواداری به نوجوانان و جوانان از طریق ائمه مساجد
P4	معرفی الگوهای مناسب فرهنگی توسط رسانه‌ها (الگوسازی فرهنگی)
P4	انتقال الگوهای رفتاری به صورت فرهنگ به جامعه توسط برنامه‌های رسانه‌ای
P2,P13	معرفی کتاب‌ها و وبسایت‌های آموزشی در خصوص آداب حضور در استادیوم توسط رسانه‌ها
P4	نقش ایجابی و الگوسازی مثبت کارگزاران اجتماعی نهاد دین در ورزش و آداب حضور در استادیوم‌ها
P2,P11,P12	انتخاب هواداران برتر هفته از سوی رسانه‌ها
P5	تصویب و اجرای طرح‌های پژوهشی در حوزه الگوسازی فرهنگ حضور در استادیوم توسط پژوهشگران دانشگاهی
P1	انجام مطالعات پژوهشی و تألیف و ترجمه کتب در ارتباط با فرهنگ حضور در میادین ورزشی
P9	بررسی اساس‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های کشورهای موفق در مدیریت رفتار هواداران

اشاعه و ترویج الگوهای فرهنگی

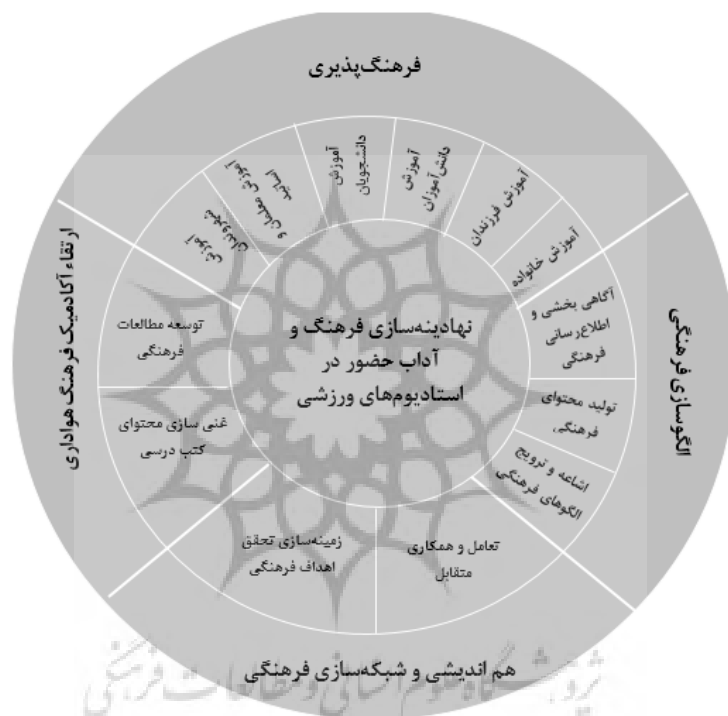
ازتفا آکادمیک فرهنگ
هواداری

توسعه مطالعات فرهنگی

محتوای کتب درسی	P1,P2,P3,P12	گنجاندن مباحث فرهنگی-اخلاقی و آداب حضور در اماکن ورزشی در محتوای کتاب‌های آموزشی مدارس
	P3,P5	گنجاندن موضوعات اخلاقی و فرهنگی در محتوا و سرفصل درس جامعه‌شناسی ورزشی در دانشگاه‌ها
تامل و همکاری متقابل	P7	تعامل رسانه با هواداران و محوریت قرار دادن نیازها و دغدغه‌های هواداران در برنامه‌ها
	P4,P12	تعامل دین و ورزش و تعدیل برخی از احکام در خصوص مسائل پیش-روی ورزش با توجه به نظر فقهای دینی
هم‌اندیشی و شبکه‌سازی فرهنگی زمینه‌سازی تحقق اهداف فرهنگی	P1,P3	همسویی سیاست‌های برنامه‌های ورزشی رسانه با سیاست‌های فرهنگی جامعه و بالاخص نهاد ورزش
	P1,P3,P6,P7	حذف واژه‌ها و اصلاحات منفی مانند تماشاگر نما از برنامه‌های رسانه‌ای و عدم استفاده از کلمات تحریک‌آمیز توسط مجریان و کارشناسان
	P7,P12	هوادار محور بودن برنامه‌های رسانه و عدم استفاده سیاسی رسانه‌ها از حواشی فوتبال
	P7,P13	انعکاس و بازتاب خواسته‌های تماشاگران و هواداران از طریق رسانه‌ها
	P3,P10	توجه به نقش شورای آموزش و پرورش استان‌ها در آگاهی‌بخشی، برنامه-ریزی و سیاست‌گذاری
	P3,P9,P11	عدم ترویج تفکر برد-باخت و ایجاد تنش در هواداران قبل از شروع بازی در رسانه
	P12	استفاده از روان‌شناس و جامعه‌شناس ورزشی در کنار کارشناسان ورزشی در برنامه‌های ورزشی
	P2,P5,P11	عدم تحریک مخاطبان از سوی رسانه‌ها و برنامه‌ها و محتوای تولید شده
	P2,P3,P4,P5,P7,P9,P11,P12	توجه به محتوای فرهنگی برنامه‌های ورزشی رسانه‌ها جهت جلوگیری از ایجاد تنش‌ها و تحریک مخاطبین
	P1,P3,P6	توجه بیشتر وزارت آموزش و پرورش به فرهنگ هواداری و اخلاق مداری در مدارس
P5	توجه دانشجویان به شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط با اخلاق ورزشی و الگوهای رفتاری مناسب در بازی	
P2	توجه مجریان و برنامه‌سازان ورزشی به شرکت در کارگاه‌های آموزشی در خصوص عدم جوسازی مخاطب	
P1,P4,P12	توجه روحانیون به احساس مسئولیت در قبال الگوسازی و ترویج الگوهای رفتاری مناسب به شهروندان	

از منظر مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر آموزش ابتدایی‌ترین و مهم‌ترین فرایند در جریان اجتماعی-شدن و فرهنگ‌پذیری افراد است. از این‌رو مقوله‌های آموزش فرزندان، آموزش خانواده‌ها، آموزش دانش-آموزان، آموزش دانشجویان، آموزش معلمان و اساتید و آموزش شهروندان به عنوان مقوله‌های تم فرهنگ‌پذیری، مقوله‌های آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی، تولید محتوای فرهنگی و اشاعه و ترویج الگوهای

فرهنگی زیرمجموعه تمّ الگوسازی فرهنگی و انتقال الگوهای فرهنگ هواداری، مقوله‌های توسعه مطالعات فرهنگی و غنی‌سازی محتوای کتب درسی زیر مجموعه تم ارتقا آکادمیک فرهنگ هواداری و مقوله‌های تعامل و همکاری و زمینه‌سازی تحقق اهداف فرهنگی در تم هم‌اندیشی و شبکه‌سازی فرهنگی دسته‌بندی شدند. مدل حاصل از یافته‌های پژوهش با توجه به مقولات و تم‌های استخراج شده در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱- الگوی عوامل تأثیرگذار در نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادبوم‌های ورزشی

بحث و نتیجه‌گیری

بسیاری از مردم دوست دارند فوتبال را از نزدیک و با حضور در استادبوم تماشا کنند اما به نظر می‌رسد وقوع حوادث ناگوار در استادبوم‌های فوتبال، آنها را به مکان‌هایی ناامن برای تماشاگران، مربیان و ورزشکاران تبدیل کرده است (همتی‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۵، ۳۴). بنابراین لازم است با اتکا به نهادهای تربیتی و کارکردهای آن در جامعه در جهت تربیت نسلی نو از تماشاگران فوتبال تلاش شود تا وقوع حوادث در استادبوم‌ها به حداقل ممکن برسد و امنیت در ورزشگاه‌ها ارتقا یابد. هدف پژوهش حاضر شناسایی نهادهای تربیتی در نهادینه‌سازی فرهنگ حضور افراد در استادبوم‌های فوتبال بود. یافته‌ها حاکی از آن بود که فرهنگ‌پذیری افراد از طریق

آموزش، الگوسازی فرهنگی و انتقال الگوهای رفتاری مناسب به هواداران، ارتقاء آکادمیک فرهنگ هواداری از طریق توسعه مطالعات پژوهشی و غنی‌سازی محتوای کتب درسی و شبکه‌سازی و هم‌اندیشی سازمان‌ها و نهادهای تربیتی و همچنین توجه بیشتر به برنامه‌ریزی فرهنگی و اجرای آن در سازمان‌های متصدی فوتبال در جامعه در کنار یکدیگر می‌تواند در زمینه حل مسائل مربوط به ناهنجاری‌های رفتاری در ورزشگاه‌ها کمک کننده باشد. ایجاد و اشاعه الگوی صحیح رفتار و آداب حضور در استادیوم، نیازمند توجه جدی به مسئله فرهنگ است. یکی از مطمئن‌ترین راه‌هایی که می‌تواند برای این منظور به کار گرفته شود، آموزش است؛ چرا که آموزش به نوبه خود سهم بسزایی در جریان تولید و اشاعه فرهنگ دارد. جی‌هیو و هان‌لینگ^۱ (۲۰۰۸) آداب و فرهنگ تماشاگری در ورزشگاه‌ها را بخش مهمی از آداب و رسوم ورزش برشمرده و معتقدند آداب و رسوم تماشاگری یک رویکرد رفتاری بسیار مهمی است که باید به مخاطبان آموزش داده شود. یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن بود که آموزش و فرهنگ‌پذیر کردن مخاطبان فوتبال می‌تواند از طریق نهادهای تربیتی در جامعه صورت پذیرد. اولین نهادی که فرد با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه آشنا شده و رشد می‌کند نهاد خانواده است که به واسطه کارکردهای تعلیمی، تربیتی و اخلاقی که دارد قابل جایگزینی با هیچ نهادی نیست. با توجه به این‌که یکی از راه‌های حصول الگوهای رفتاری، یادگیری مشاهده‌ای است و نیز یکی از ویژگی‌های مهم نوجوانان الگوجویی است، الگوهای ارائه شده توسط خانواده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (کیوان‌آرا و همکاران، ۲۰۱۴، ۱۲۰). آموزش فرزندان در خانواده گاه به‌صورت مستقیم، گاه غیرمستقیم و گاه با الگوبرداری کودک از رفتار والدینش صورت می‌گیرد. در همین خصوص مصاحبه‌شونده شماره ۹ این چنین بیان کرد «بچه‌ها قبل از ورود به مدرسه باید آموزش‌های لازم در خصوص مسائل فرهنگی و حضور در اجتماع را فرا گیرند و این بر عهده خانواده‌هاست که آموزش‌های لازم را به‌صورت صحیح به فرزندان‌شان انتقال بدن». مصاحبه‌شونده شماره ۴ نیز اعتقاد داشت که «اولین نهاد جامعه‌پذیری خانواده است و اگر بخواهیم پیامی را وارد جامعه کنیم اول باید از خانواده آغاز کنیم». از سوی دیگر کودکان اجتماعی شدن را در خانواده و با الگوبرداری از رفتار والدین خود یاد می‌گیرند، بنابراین آگاهی خانواده‌ها از الگوهای رفتاری مناسب، آموزش و اصلاح برخی رفتارهای ناشایست و غیراخلاقی در هنگام مشاهده بازی در استادیوم‌ها نیز می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد. به عقیده مصاحبه‌شونده شماره ۱ «خود خانواده‌ها در ارتباط با فرهنگ و نحوه حضور در استادیوم‌ها نیاز به آگاهی و آموزش دارند و یکسری از سازمان‌ها باید متولی آموزش‌دهی و اطلاع‌رسانی به خانواده‌ها باشند». در همین‌راستا، خاقانی‌آور و شانواز (۲۰۱۶) ضعف تربیتی خانواده‌ها و عدم آموزش صحیح در مدارس را به عنوان عوامل مؤثر در پرخاشگری تماشاگران فوتبال برشمرده‌اند. به عقیده دیموسکی و همکاران^۲ (۲۰۱۷) برای افزایش ایمنی و امنیت در میدانی ورزشی، توسعه برنامه‌های آموزشی برای افراد

---

1. Zhi-Hui & Yan-Ling

2. Dimovski et al

(مخصوصاً والدین و مربیان) به منظور دستیابی به شناخت رفتار و آگاهی نوجوانان و جوانان از عواقب خشونت در ورزش اهمیت دارد. روود^۱ (۲۰۱۷) نیز در تحقیق خود به الگوبرداری فرزندان از رفتارهای والدین‌شان در استادیوم‌ها اشاره نموده است. بنابراین خانواده‌ها می‌توانند از طریق آموزش رفتارهای مناسب هواداری و آداب حضور در استادیوم به فرزندان‌شان و همچنین ارتباط تنگاتنگ با مربیان و معلمان ورزشی آنان، در جهت تربیت تماشاگران، ورزشکاران و مربیان با اخلاق در آینده کمک نمایند و الگوهای رفتاری مناسب را در کودکان نهادینه سازند.

با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان اظهار داشت که وزارت آموزش و پرورش و نیز وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان متولیان آموزش و پرورش رسمی در کشور، می‌توانند به آموزش و القای فرهنگ و الگوهای صحیح رفتاری در بین اقشار مختلف مردم کمک نمایند. به عبارت دیگر آموزش و پرورش در تثبیت یک رفتار یا عمل فرهنگی هم در حیطه مسائل ذهنی (نقش آموزش) و هم در حیطه مسایل عینی و تغییر رفتاری در بین دانش‌آموزان (نقش پرورش) عمل می‌کند. کودکان و نوجوانان ساعات زیادی از زندگی خود را در مدرسه می‌گذرانند و جو مدرسه و محتوای دروس در شکل‌گیری رفتار فردی و اجتماعی آنان بسیار مؤثر است (منوچهری‌نژاد، هم‌تی‌نژاد، رحمتی، ۲۰۱۶، ۹۰). نهاد آموزش و پرورش در ایفای نقش و رسالت فرهنگی خود از خصیصه‌هایی برخوردار است که سایر نهادها و دستگاه‌های اجتماعی فاقد آن هستند. از جمله آنها، شرایط و مقتضیات سنی کودکان است که از آمادگی ذهنی بیشتری برای پذیرش و دریافت اطلاعات برخوردارند (شفیع‌زاده و خلیلی‌کندرود، ۲۰۱۱، ۱۰۹). در همین راستا، مصاحبه‌شونده شماره ۱۳ معتقد است "کودکان امروز، هواداران و ورزشکاران آینده‌اند و با جامعه‌پذیری و آموزش درست در مدرسه، یاد می‌گیرند که به جای پرخاشگری در ورزشگاه‌ها علیه تیم رقیب، با تاب‌آوری بیشتر و حمایت از تیم خود، الگوی مناسبی برای نسل‌های بعدی باشند". مصاحبه‌شونده شماره ۳ نیز این چنین می‌گوید: "یکی از نهادهای تأثیرگذار در فرهنگ‌سازی، آموزش و پرورش است که متأسفانه امروزه از اثرگذاری آن کم شده. با توجه به رده سنی تماشاگران استادیوم‌ها، میشه گفت بیشترین نفراتی که به تماشای بازی‌ها می‌رن دانش‌آموزان هستن که در سنین مناسب آموزش‌پذیری قرار دارن و مهم‌ترین کاری که سیستم آموزشی ما می‌تونه انجام بده، آموزش الگوهای رفتاری درست و احترام به قوانین ورزشی به دانش‌آموزانه". ملنیک و وان^۲ (۲۰۱۱) در تحقیق خود، والدین، گروه دوستان و مدرسه را به عنوان تأثیرگذارترین عوامل اجتماعی شدن هواداران فوتبال برشمردند. البته با توجه به نتایج پژوهش حاضر، لازم است فرهنگ‌پذیری و آموزش در معلمان و اساتید دانشگاه نیز صورت پذیرد تا آنها نیز ضمن آشنایی و آگاهی از الگوهای فرهنگی مناسب، با اولویت قراردادن مباحث اخلاقی در کلاس‌های درس در جهت درونی‌سازی رفتارهای

---

1. Rud

2. Melnick & Wann

مناسب در مخاطبان فوتبال تلاش نمایند. اسپایج^۱ (۲۰۱۴) در پژوهش خود به تعامل سازمان‌های متولی فرهنگ و ورزش با دانشگاه‌ها و نقش رشته‌های دانشگاهی در کنترل خشونت در هواداران اشاره نموده است. دانشگاه‌ها نقش خطیری در شکل‌دهی فرهنگ و اشاعه و انتقال آن بر عهده دارند و در تعلیم و تربیت افراد جامعه موظفند با الگوسازی و آموزش الگوهای رفتاری مناسب در جهت توسعه فرهنگی افراد جامعه گام بردارند. در این خصوص مصاحبه‌شونده شماره ۵ می‌گوید "در دانشگاه‌ها واحد جامعه‌شناسی ورزش رو داریم که همیشه از مباحث اون برای فرهنگ‌سازی یا آگاهی‌دهی و آموزش به دانشجویان استفاده کرد". همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۱ این‌گونه بیان نمود "به نظر من اساتید دانشگاه‌ها و مباحث تدریس شده به دانشجویان می‌تونه نقش کلیدی در اشاعه فرهنگ ایفا بکنه، یعنی با تربیت دانشجویان، به عنوان مبلغین فرهنگ و اخلاقیات در جامعه در اشاعه فرهنگ ورزشی نقش ایفا بکنه". با معرفی و ترویج و تبلیغ آداب و رسوم حضور در ورزشگاه‌ها و انجام اقدامات لازم و آموزش مناسب در مدارس می‌توان کیفیت رفتار تماشاگران را ارتقا داد. از سوی دیگر نقش معلم در تربیت و الگوبخشی دانش‌آموزان بر هیچ کس پوشیده نیست، معلم به‌واسطه نفوذی که بر دانش‌آموز دارد نقش مهمی در جامعه‌پذیری آنها ایفا می‌کند (لطف-آبادی، ۲۰۰۶، ۴۰)، بنابراین، آموزش و به‌روزرسانی دانش معلمان و اساتید دانشگاه به عنوان الگوهای فرهنگی در مدارس و دانشگاه‌ها و تأثیرپذیری زیاد دانش‌آموزان و دانشجویان از آنها در این حوزه، از اهمیت زیادی برخوردار است. مصاحبه‌شونده شماره ۳ در همین زمینه بیان کرد "لازم است دوره‌های ضمن خدمت با مضمون چگونگی انتقال الگوهای هواداری مناسب، ترویج بازی جوانمردانه، کنترل هیجان و خشم، رعایت قوانین و احترام به حقوق دیگران در مدارس برپا شود و به معلمان و دبیران تربیت‌بدنی تأکید بشه که به این اصول پایبند باشند و آن را به دانش‌آموزانشون آموزش و انتقال بدن". حامدی و همکاران (۲۰۱۸) نیز بر یادگیری مشاهده‌ای به عنوان یکی از راه‌های تأثیرگذار بر بهبود رفتار فراشناختی در کلاس‌های تربیت-بدنی تأکید داشتند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، آموزش و پرورش و آموزش عالی ایران می‌توانند از طریق برگزاری اردوهای علمی و آموزشی بازدید از استادیوم برای دانش‌آموزان و دانشجویان، تجدیدنظر در محتوای کتب آموزشی و گنجانیدن مباحث اخلاقی و الگوهای فرهنگی حضور در استادیوم برای دانش‌آموزان و دانشجویان و آموزش تفکر برد-برد در جهت بهبود فرهنگ و آداب حضور در استادیوم نقش‌آفرین باشند. سایر نتایج پژوهش حاضر نشان داد نهاد دین، نهاد تربیتی دیگری است که می‌تواند در آموزش الگوهای صحیح و انتقال آن به شهروندان نقش‌آفرین باشد و موجبات درونی‌شدن فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال در جامعه را فراهم سازد. به عقیده بسیاری از متخصصین، روحانیون از قدرت بالایی در انتقال و آموزش هنجارها، ارزش‌ها و الگوهای فرهنگی برخوردارند و می‌توانند با آموزش مسئولیت‌پذیری به شهروندان و احساس تعلق به اموال عمومی در آنها در جهت بهبود رفتار هواداری در شهروندان کمک

نمایند. در همین زمینه مصاحبه‌شونده شماره ۴ معتقد بود "نهاد دین و کارگزاران امور فقهی در دین می‌تونن برای تماشاگران ما الگوهای رفتاری مناسب را تعریف و ارائه بکنند و به آنها در خصوص رفتار مناسب آموزش دهند". شایگان (۲۰۱۷) در بین نقش‌ها و کارکردهای مختلف مساجد، نقش توسعه فرهنگی آنها را پس از نقش عبادی و آموزشی دارای بیشترین اهمیت برشمرده است. به نظر می‌رسد کارگزاران اجتماعی نهاد دین بیشتر با نگاهی کاهش‌گرایانه و سلبی به ورزش نگاه می‌کنند و از نقش ایجابی و الگوسازی مثبت آن غافل شده‌اند که لازم است با تعامل و هم‌افزایی با سازمان‌های دیگر در این زمینه وارد عمل شوند و با توجه به احترام و ارزش‌والایی که در جامعه دارند، در جهت الگوسازی فرهنگی مناسب در حوزه آداب و رسوم حضور در استادیوم‌های فوتبال، افراد جامعه را هدایت نمایند.

علاوه بر فرهنگ‌پذیری، الگوسازی فرهنگی و انتقال آن نیز از دیگر تم‌های مستخرج شده در پژوهش حاضر بود. لازمه الگوسازی و انتقال الگوهای فرهنگ هواداری در فوتبال، تولید محتوای فرهنگی از طریق برپایی همایش‌ها و کارگاه‌ها، تهیه و توزیع بروشورهای آموزشی از سوی نهادهای آموزشی مانند مدارس و دانشگاه-ها و همچنین ساخت برنامه‌های تبلیغاتی و آموزشی توسط رسانه‌ها است. کما این‌که سیاست رسانه‌ها در تعامل با نیروی انتظامی و ساخت فیلم‌های آموزشی در خصوص فرهنگ ترافیک کمک شایانی به نهادینه شدن فرهنگ ترافیک در شهروندان نموده است. در خصوص نقش پررنگ رسانه‌ها در ترویج مباحث فرهنگی-اجتماعی ورزش مصاحبه‌شونده شماره ۱ اعتقاد دارد "رسانه‌ها اعم از تلویزیون، رادیو و مطبوعات، نهاد تأثیرگذاری است و می‌تونن تیزرهای آموزشی در مورد آداب و نحوه حضور افراد و تماشاگران در استادیوم بسازن. می‌تونن در مورد موارد ممنوعه برای ورود به استادیوم‌ها اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی بکنن، که افراد اطلاع داشته باشن که چه چیزهایی را می‌تونن هنگام حضور در استادیوم‌ها با خودتون داشته باشن یا نداشته باشن". به نظر می‌رسد همکاری و تعامل رسانه‌ها با فدراسیون فوتبال و تولید برنامه‌هایی با مضمون آسیب‌شناسی رفتار هواداران و سایر افراد حاضر در استادیوم بتواند در انتقال و ترویج الگوهای صحیح هواداری مثرتر واقع شود. فتحی‌نیا (۲۰۱۰) نیز به تهیه و پخش نماهنگ‌ها و تیزرهای آموزشی با ساختار و محتوایی مناسب و جذاب (نظیر انیمیشن‌هایی که در سال‌های اخیر از سوی نیروی انتظامی برای ترویج فرهنگ رانندگی ساخته شد و مورد استقبال مردم قرار گرفت) برای نشان دادن آسیب‌های اجتماعی رفتارهای نامناسب و خشونت‌آمیز تماشاگران و زمینه‌سازی برای اصلاح فرهنگ تماشای بازی در ورزشگاه‌ها اشاره نموده است. به عبارت دیگر، رسانه‌ها نقش پررنگی در انعکاس ورزش و پدیده‌های مربوط به آن برای مخاطبان دارند و به عنوان عوامل انتقال دهنده فرهنگ شناخته می‌شوند؛ لذا شناخت و تشخیص عملکرد برنامه‌های ورزشی در حوزه فرهنگ‌سازی و انتقال الگوهای فرهنگی بسیار حائز اهمیت است. از آن‌جا که الگوسازی رسانه برای والدین و فرزندان امری بدیهی است و تجربیات فراوانی این موضوع را به اثبات رسانده است، عملکرد رسانه در قالب طرح الگوهای موفق، ضمن تقویت باورهای

درست و تصحیح نگرش‌های نادرست، منجر به تغییر رفتار به عنوان هدف غایی آموزش خواهد شد (فراهانی و سعید، ۲۰۱۴، ۵۶). خاقانی‌آور و شانواز (۲۰۱۶) معتقدند رسانه‌های ورزشی باید به شکل صحیح مدیریت شوند تا در جهت کنترل و هدایت صحیح رفتارهای تماشاگران عمل نمایند. مصاحبه‌شونده شماره ۲ در خصوص اهمیت توجه برنامه‌سازان رسانه‌ای این‌گونه بیان می‌کند "آموزش عمومی در اختیار رسانه‌ها و مطبوعات و اهالی رسانه می‌تونن از طریق ساخت فیلم و سریال و برنامه‌های تبلیغاتی، نظیر آن‌چه برای فرهنگ‌سازی در حوزه ترافیک انجام شد، آداب و نحوه حضور در استادیوم‌ها را به شهروندان آموزش دهند". همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۳ به اهمیت نقش آموزش و پرورش در این زمینه اشاره نمود و بیان کرد "مدیران مدارس می‌تونن با هماهنگی اولیاء اردوهای ورزشی به استادیوم را برنامه‌ریزی کنند و بچه‌ها را از نزدیک با اون فضا آشنا کنند و به اون‌ها رعایت قوانین، احترام به حقوق دیگران و مدیریت و کنترل خشم را آموزش بدهند". به عقیده قمیشی و همکاران (۲۰۱۹) در دنیای معاصر به رغم ویژگی بارز فرهنگی ورزش و تربیت بدنی متأسفانه رویکرد فرهنگی به ورزش و در فرایند فرهنگ‌سازی و یا به اصطلاحی دقیق‌تر الگوسازی فرهنگی، تعالی ادب، تربیت و ارتقای شخصیت کمتر مورد توجه قرار گرفته است که می‌بایست به این مهم به‌ویژه در ورزش پرطرفدار فوتبال بیشتر توجه شود. به‌نظر می‌رسد هم‌راستا با تولید محتوای فرهنگی، لازم است اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی به تماشاگران و سایر مخاطبین فوتبال در خصوص عواقب حقوقی تخلفی از قوانین اجرایی در استادیوم‌های فوتبال صورت گیرد؛ چرا که در بسیاری از موارد آگاهی و اطلاع از جرایم حقوقی مانع ارتکاب آن توسط افراد می‌گردد. برنامه رسانه‌ها در این راستا بسیار تعیین کننده است. مصاحبه‌شونده شماره ۱۱ در این راستا بیان کرد "مدارس و رسانه‌ها می‌بایست تفکر بُرد-بُرد را ترویج دهند، بر مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی حضور در استادیوم‌ها تأکید کنند و با انتخاب هوادار برتر هفته، مشوقی برای توسعه رفتارهای مثبت در هواداران باشند". فرهنگ‌سازی، آموزش، اطلاع‌رسانی و ایجاد مشارکت اجتماعی مهم‌ترین نقش‌هایی است که برای رسانه برشمرده شده است (هنری، احمدی و مرادی، ۲۰۱۲، ۱۲۹) و می‌توان از آن در حوزه اطلاع‌رسانی به مخاطبان ورزشی استفاده نمود. بیرامی و همکاران (۱۳۹۵) معتقدند که لازم است رسانه‌های ورزشی با افزایش ساعات پخش برنامه‌هایی با موضوع آسیب‌شناسی در ورزشگاه‌ها و یا عناوین مشابه، به سمت کاهش آسیب در ورزشگاه‌ها (چه فیزیکی و چه معنوی) حرکت کنند. اندام و سلیمی (۲۰۱۶) آموزش رفتارهای شایسته، ارائه الگوی رفتاری مناسب به هواداران ورزش و آشناکردن هواداران با قوانین ورزشی و اطلاع‌رسانی به آنها را از جمله اقدامات ضروری در زمینه فرهنگ‌سازی بیان نمودند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر نیز لازم است با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب، الگوهای رفتاری مناسب از طرق مختلف به افراد انتقال داده شود. این انتقال و ترویج می‌تواند از طریق برنامه‌های رسانه‌ای، گنجاندن مطالب در کتب آموزشی و سایر برنامه‌های فرهنگی باشد. وجود شبکه رادیویی و همین‌طور تلویزیونی ورزش در ایران نیز فرصت خوبی برای انتقال مفاهیم

فرهنگی و به ویژه آداب حضور در اماکن ورزشی و استادیوم‌ها برای افراد جامعه است و می‌توان از این ظرفیت‌ها به بهترین نحو برای کاهش خشونت و پرخاشگری و افزایش امنیت میدین ورزشی بهره‌مند شد. با توجه به نتایج پژوهش، ارتقا آکادمیک فرهنگ هواداری در فوتبال عامل دیگری است که می‌تواند با توسعه مطالعات فرهنگی و مطالعه تطبیقی کشورهای موفق در این حوزه و همچنین غنی‌سازی و تجدید نظر در محتوای کتب درسی و گنجاندن مطالب و آموزه‌های اخلاقی در ارتباط با رفتار مناسب هواداری در جهت بهبود جو استادیوم‌ها، ارتقای امنیت آن و بروز کمتر رفتارهای پرخاشگرانه کمک کننده باشد. در این راستا مصاحبه‌شونده شماره ۵ معتقد بود "تصویب و اجرای طرح‌های پژوهشی در حوزه الگوسازی فرهنگ حضور در استادیوم توسط پژوهشگران دانشگاهی می‌تواند با ایجاد هم‌اندیشی با برنامه‌ریزان فرهنگی ورزش در بهبود شرایط ورزشگاه‌ها کمک کننده باشد". همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۳ بیان کرد "بازبینی در محتوای کتب آموزشی مدارس و دانشگاه‌ها بالاخص کتب آموزشی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی ضرورت دارد و لازم مطالبی در خصوص فرهنگ هواداری، اخلاق و منش جوانمردی ورزشی و همچنین مباحث حقوقی مرتبط با بی-قانونی‌ها در رفتار در آنها گنجانده بشه". توجه به این نکته ضروری است که هم‌اندیشی، تعامل و شبکه‌سازی بین نهادهای ذیربط نیز از مهم‌ترین فاکتورهای اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های تدوین شده در هر زمینه‌ای است. در خصوص نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور افراد در استادیوم‌های ورزشی نیز تعامل و همکاری متقابل نهادها با یکدیگر لازمه تحقق اهداف است. تعاملات رسانه‌ها با هواداران و برگزاری نشست‌ها و محوریت قرار دادن نیازهای آنان و انعکاس آنها به مسئولین و جامعه و همچنین تعامل نهاد دین با ورزش و تعدیل برخی محدودیت‌های ایجاد شده می‌تواند در کاهش اغتشاشات و ناآرامی‌های موجود در ورزشگاه‌ها بسیار تأثیرگذار باشد. عملکرد رسانه‌ها به عنوان یکی از منابع شکل‌دهی ذهنیت تماشاگران پیش از ورود به ورزشگاه در رفتار تماشاگران در حین و بعد از بازی مؤثر است. رسانه‌ها می‌توانند با برنامه‌ریزی و پرداختن به عواملی که موجب شکل‌گیری یا تشدید نگرش‌ها و رفتارهای خشونت‌آمیز در بین تماشاگران می‌شوند (عواملی نظیر شایعات، حاشیه‌ها، خط و نشان کشیدن و کرکری خواندن‌ها) به پرخاشگری و خشونت در رفتار تماشاگران دامن بزنند. یا آن‌که با دوری از موضوعات جنجالی و پرداختن به مسائلی که موجب شکل‌گیری رفتار مثبت در هواداران می‌شود به فرهنگ‌سازی در این خصوص و سالم‌سازی ورزشگاه‌ها کمک کنند (فتحی‌نیا، ۲۰۱۰، ۱۰۸). به عقیده مصاحبه‌شونده‌های شماره ۱ و ۳ "همسویی سیاست‌های برنامه‌های ورزشی رسانه با سیاست‌های فرهنگی جامعه و بالاخص نهاد ورزش" در پیشبرد فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال بسیار حائز اهمیت است. همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۷ در همین راستا بیان کرد "لازم است رسانه‌ها با تعامل با هواداران به نیازها و دغدغه‌های آنان در برنامه‌هایشان توجه ویژه‌ای داشته باشند و از سوی دیگر سیاست‌های فرهنگی مصوب در حوزه ورزش را دنبال نمایند". توجه به این نکته ضروری است که می‌بایست زمینه‌های لازم برای تحقق و دستیابی به اهداف فرهنگی در فوتبال نیز فراهم باشد. بنابراین لازم است در سیاست‌های

برخی نهادها مانند رسانه‌ها اصلاحاتی صورت پذیرد. عدم توجه رسانه‌ها به محتوای برنامه‌های ورزشی قبل از شروع بازی‌ها، استفاده از واژه‌های تحریک آمیز توسط مجریان و کارشناسان و همچنین محوریت قرار ندادن هواداران در برنامه‌ها و بزرگ‌نمایی اتفاقات رخ داده در مطبوعات از جمله مواردی است که مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر به آن اشاره کرده‌اند. مصاحبه‌شونده شماره ۲ در خصوص رسانه‌ها این‌گونه بیان کرد "مجریان و برنامه‌سازان ورزشی باید در کارگاه‌های آموزشی شرکت کنند تا با حرکات و رفتارشان به تحریک مخاطبان دامن زنند و همچنین لازم است بیشتر بر محتوای برنامه‌ها و مطبوعات نظارت شود". همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ بر نقش شورای آموزش و پرورش استان‌ها در آگاهی‌بخشی، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری فرهنگ حضور در استادیوم‌ها به عنوان بسترسازی فرهنگی در این زمینه اشاره نموده است. مصاحبه‌شونده شماره ۶ با تأکید بر نقش رسانه‌ها در شکل‌گیری خشونت در هواداران بیان کرد که "رسانه‌های ورزشی اگر سوءگیری‌ها و حواشی‌سازی‌ها را حذف نکنند اوضاع بهتر میشه". برخی از محققین معتقدند رسانه‌ها خشونت هواداران را به دیگران القا می‌کنند و بر یادگیری خشونت تأثیرگذارند (شجیع و همکاران، ۲۰۲۰؛ اندام و سلیمی، ۲۰۱۶). به نظر می‌رسد رسانه‌های جمعی، با وجود تأثیر در توسعه فرهنگی ورزش کشور، توجه مناسب و مطلوبی به این مسئله ندارند. بنابراین رسانه باید از رسالت خود در جهت توسعه فرهنگ ورزشی و اشاعه الگوهای فرهنگی هواداری در بین مخاطبان استفاده نماید و با انعکاس و بازتاب خواسته‌های تماشاگران و هواداران، ترویج تفکر بُرد-بُرد، عدم سوءگیری و ساخت برنامه‌های تبلیغاتی در خصوص پیامدهای بی‌اخلاقی و اطلاع‌رسانی در خصوص عواقب حقوقی و کیفری آن‌ها تلاش نماید تا محیطی امن و ایمن در استادیوم‌ها به منظور حضور خانواده‌ها فراهم شود. بیرامی و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود هم‌راستا با نتایج پژوهش حاضر بیان نمودند که لازم است رسانه‌های ورزشی با افزایش ساعات پخش برنامه‌هایی با موضوع آسیب‌شناسی در ورزشگاه‌ها و یا عناوین مشابه، به سمت کاهش آسیب در ورزشگاه‌ها (چه فیزیکی و چه معنوی) حرکت کنند. اندام و سلیمی (۲۰۱۶) معتقدند رسانه‌ها به جای این‌که بر بُرد و باخت تأکید داشته باشند و بر آن تمرکز کنند، می‌توانند ذهنیت هواداران را به سمت تلاش تیم محبوب خود سوق دهند. پی‌پورا و همکاران^۱ (۲۰۱۹) نیز در تحقیق خود به نقش رسانه‌ها در تأمین امنیت استادیوم‌های فوتبال اشاره کردند و بیان نمودند رسانه‌ها باید با تمرکز بیشتر بر آگاهی‌رسانی به هواداران، از پرداختن به حواشی فوتبال خودداری کنند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که برنامه‌های ورزشی قبل از دربی‌ها با پرداختن به حاشیه‌ها، تماشاگران را با ذهنیت منفی به ورزشگاه می‌فرستند و حساسیت آنان را هنگام تماشای بازی و بعد از آن دامن می‌زنند (فتحی‌نیا، ۲۰۱۰، ۱۲۰؛ خاقانی و شانواز، ۲۰۱۶، ۴۶). در برنامه‌های تلویزیونی قبل از شروع بازی‌ها هیچ فرهنگ‌سازی صورت نمی‌گیرد و بیشتر با ترویج تفکرات بُرد و باخت به تشنجات دامن زده می‌شود و این در حالی است که اگر رسانه بخواهد از این فرصت استفاده کند و بر نگرش مخاطبان اثر بگذارد بهترین زمان برنامه‌های ویژه قبل

از بازی در ارتباط با تماشاگران فوتبال و آموزش نکات و مفاهیم اخلاقی به آنهاست (حسین پور و همکاران، ۲۰۱۴، ۱۴). با توجه به نتایج مطالعات گذشته (لعل‌بیداری و همکاران، ۲۰۱۹؛ عباس‌زاده و همکاران، ۲۰۱۷) و مصاحبه‌های انجام شده در این پژوهش به نظر می‌رسد رسانه‌های ورزشی کشور با استفاده از ادبیاتی که بیشتر جنبه هیجانی دارد، به بازتولید پرخاشگری و خشونت در فضای ورزش می‌پردازند و توجه کمتری به ساخت و تولید برنامه‌های فرهنگی، آموزشی و تبلیغ و اشاعه الگوهای فرهنگی مناسب دارند. بنابراین لازم است که محتوای برنامه‌های آنها بالاخص در فوتبال مورد بازبینی قرار گیرد.

بروز هیجان در ورزشگاه‌ها و تخلیه آن لازمه تماشای بازی فوتبال است و مسئولین نباید از تماشاگران حاضر در استادیوم، انتظار ایفای نقش تماشاگر منفعل (آن‌گونه که در سینما به تماشای فیلم می‌نشینند) را داشته باشند، بلکه می‌بایست با ارائه الگوهای فرهنگی مناسب، آموزش مناسب به نوجوانان و جوانان به عنوان نسل آینده تماشاگر فوتبال، ساخت برنامه‌های آموزشی توسط رسانه‌ها و تأمین حداقل زیرساخت‌های نظارتی و کنترلی در ورزشگاه‌ها با ایجاد یک جو سالم زمینه تخلیه هیجانات تماشاگران و تماشای امن و لذت‌بخش یک بازی را فراهم سازند. لازمه بهبود جو استادیوم‌های فوتبال انجام اقدامات پیشگیرانه است. نهادهای تربیتی همچون خانواده، مدارس و دانشگاه‌ها و رسانه‌های جمعی با توجه به دسترسی مناسب به تک‌اشاره‌ها، مناسب‌ترین و آماده‌ترین بستر برای پیگیری اصلاح‌الگوی رفتار در تماشای فوتبال هستند که می‌بایست بیشتر به کارکردهای آنها توجه شود. با توجه به نتایج، لازم است آموزش کودکان و نوجوانان در رأس برنامه تغییر و اصلاح رفتارهای هواداری قرار گیرند و متون آموزشی بر پایه توجه به فرهنگ جمع‌گرایی، رعایت قوانین، احترام به حقوق دیگران و تفکر بُرد-بُرد تدوین شود. نهادهای تربیتی همچون آموزش و پرورش و آموزش عالی، از یک طرف می‌توانند با ترویج الگوی صحیح رفتار هواداری در مسابقات و المپیادهای ورزشی موجود در مدارس و دانشگاه‌ها و از طرف دیگر با اشاعه و نهادینه‌سازی فرهنگ الگوی صحیح رفتار هواداری در بین اقشار جامعه، گام مهمی را در این زمینه بردارند. فرهنگ‌های رفتاری مناسب در بازی و ورزش و احترام به قانون و مقررات در هر زمینه‌ای باید از مهدهای کودک آغاز و در کودکان نهادینه شود و برنامه‌های درسی و معلمان در کنار آموزش رفتارهای صحیح، کودکان، نوجوانان و جوانان را با مسائل فرهنگی آشنا کنند. نمی‌شود از تماشاگران انتظار داشت که بنشینند، دست نزنند، شعار ندهند و فریاد نزنند، ولی می‌توان با الگوسازی فرهنگی مناسب، این انرژی و هیجان را در مجرای فرهنگی تا حد امکان و قابل قبولی هدایت کرد. لازمه اصلاح رفتار و نهادینه‌سازی فرهنگ حضور در استادیوم‌ها همکاری و تعامل نهادهای تربیتی با نهادهای متولی فرهنگ و ورزش در زمینه برنامه‌ریزی، اجرای برنامه‌ها و نظارت بر صحت آنها است. تعامل و اتحاد استراتژیک و ارتباطات شبکه‌ای سازمان‌ها و نهادهای متولی فرهنگ و ورزش می‌تواند ضمن کاهش خشونت و پرخاشگری تماشاگران و جلوگیری از وقوع حوادث امنیتی، زمینه حضور خانواده‌ها در استادیوم‌های فوتبال را نیز فراهم نماید.

علی‌رغم نتایج کاربردی تحقیق حاضر محدودیت‌های نیز در فرایند انجام پژوهش وجود داشت که از آن جمله می‌توان به عدم تمایل برخی از متخصصان به شرکت در مصاحبه به دلایل شخصی اشاره نمود. با توجه به این محدودیت پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی از نظرات کارشناسان حوزه خانواده، آموزش و پرورش، آموزش عالی و رسانه‌های جمعی به منظور ارتقای فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌ها استفاده شود. همچنین در این پژوهش فرهنگ حضور در استادیوم‌های فوتبال با رویکرد کاهش خشونت و پرخاشگری و ارتقای امنیت مورد توجه قرار گرفت و این در حالی است که فرهنگ می‌تواند کارکردهای متعددی همچون انسجام‌بخشی، قالب‌ریزی شخصیت، سازگاری و هویت‌بخشی را نیز در برگیرد که پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده به نقش نهادهای تربیتی در سایر کارکردهای فرهنگ در حوزه ورزش نیز پرداخته شود.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از همراهی و مشارکت همه شرکت‌کنندگان در پژوهش که در به‌ثمر رسیدن این مطالعه همکاری داشتند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایم.

منابع

1. Abbasi Domshari, F. & Daryuosh, Y. (2017). The role of basic education system in institutionalizing social norms from the perspective of primary school teachers in Bandar Abbas. *New research in the humanities*, 3: 209-232. (Persian)
2. Abbaszadeh, M., Saadati, M., Kabiri, A. & Ashayeri, T. (2018). Sociological study of factors affecting aggression among soccer spectators. *Entezam- E- Ejtemaei*, 9(4): 179-194. (Persian)
3. Andam, R. & Salimi, M. (2016). Presenting a model of factors affecting the positive behavior of spectators of the Iranian handball premier league. *Journal of Sport Management Studies*, 38: 51-68. (Persian)
4. BeyramiEigder, J., Hatami, S., & Rahimi, S. (2016). The role of the sports media in formation citizenship behavior in fans of the capital's football derby. *Sport management studies*, 7(34): 37-50. (Persian)
5. Dimovski, Z., Ilijevski, I., & Babanoski, K. (2017). Developing youth's safety culture in sport, *Collection of Papers International Scientific and Professional Conference, security and sport regional experiences and perspectives*, Football Association of the Republic of Srpska, Banja Luka, 107-137.
6. Fathinia, M. (2010). Pathology of TV sports programs in terms of how to deal with the anomalies of the behavior of football spectators. *Cummunication Research*, 17(64): 105-132. (Persian)
7. Gheshmi Meimand, A., Pourkiani, M., & Rahmati, M. M (2019). Cultural Policy of Students' Sports in Iran, *Presentation of model. Reaserch on Educatinal Sport*, 17(7): 83-100. (Persian)
8. Hall, S. A., Cooper, W. E., Marciani, L. & McGee, J. A. (2012). Security management for sport and special events: an interagency approach to creating safe facilities. *Human kinetics*, 1-41.
9. Hamed, S., Abdoli, B., & Farsi, A. (2019). The Effect of Observation Learning on Students' Promoting Metacogn Behavior. *Reaserch on Educatinal Sport*, 15(6): 17-30. (Persian)

10. Hasanzadeh, R. (2006). The role and functions of educational institutions in the transmission of socio-cultural values. *Quarterly Journal of Educational Innovation*, 4(2): 49-64. (Persian)
11. Hemmatinezhad, M. A., Gholizadeh, M. H., Taylor, T & Faraji, R. (2015). The role of football games' planning and management on stadiums' security. *Sport Management and Development*, 4(2): 1-14. (Persian)
12. Hemmatinezhad, M. H., Taylor, T., Gholizadeh, M. H., & Faraji, R. (2016). Prioritizing factors affecting the security of Iranian football stadiums using analytical hierarchy process. *Journal of Sport Management*, 8(1): 19-35. (Persian)
13. Honari, H., Ahmadi, A. H., & Moradi, M. (2012). To Examine the Effective Factors of Informing, Social Participation, Educational and Culture – Making Roles of Sport Media in Athletic Sport Development. *Journal of Sport Management*, 4(12): 127-145. (Persian)
14. Hoseinpoor, E., Niazipoor, M. A., Kashef, S.M., Bagarei, GH. & Mangashti, Y. (2014). The role of social media in developing hooliganistic behavior among football spectators. *Communication anagement in Sport Media*, 2(5): 10-17. (Persian)
15. Huang, H. CH., Liu, L. W., Chang, Ch.M., Hsieh, H. H., & Lu, H. Ch. (2019). The Effects of Locus of Control, Agents of Socialization and Sport Socialization Situations on the Sports Participation of Women in Taiwan. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16: 1841-1853.
16. Kargar, GH. A., Ghafouri, F., MohammadiMoghadam, Y. & Moradisiasar, GH. R. (2018). The model of Iran's sporting events. *Management. Power resource management*, 6(3): 157-186. (Persian)
17. Keivanara, M., Esmaeeli, R. & Yaghini, F. Z. (2016). The role of the family in internalizing cultural values in adolescents 14-18 years old girl of sheikh fazlullah high school in Isfahan. *Quarterly Professional Journal Sociology*, 5(2): 118-131. (Persian)
18. Khaghaniavar, F. & Shanavaz, B. (2016). A study of verbal and virtual violence of football spectators in Iran (Causes and Solutions). *Physical Education Studies and Sports Science*, 1: 40-54. (Persian)
19. La'IBidari, M., Memari, ZH. & Saadati, M. (2019). Recognition of security spheres in Iranian premier football league competitions. *Sport Management and Development*, 8(2): 61-80. (Persian)
20. Lotfabadi, H. (2006). Teaching national and global citizenship along with stabilizing the student's identity and value system. *Quarterly Journal of Educational Innovations*, 5(3): 11-44. (Persian)
21. Melnick, M., Wann, D (2011). An examination of sport fandom in Australia: Socialization, team identification, and fan behavior. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(4): 456-470.
22. MohammadKazemi, R., Sheikh, M., Shahbazi, M., & Rasekh, N. (2007). Investigating the causes of turbulence among soccer fans after Tehran derby (from viewpoint of spectators). *Research in Sport Sciences*, 17: 101-114. (Persian)
23. Piepiora, P., Sikorski, W., & Supiński, J. (2019). Security measures used in Poland during football matches. *Journal of education Health and Sport*, 9(10):172-188.
24. Rezaeei Niaraki, M. R., Sajadi, S. N., Ahi, P., & JalaliFarahani, M. (2019). Designing a Model for Securing the Iranian Football Premier League. *Quarterly of Order and Security Gaurds*, 12(47): 1-24. (Persian)
25. Rudd, A. (2017). Sport Spectator Behavior as a Moral Issue in College Sport. *Journal of Amateur Sport*, 3(1): 96-114.

26. Saeed, Z. & Farahani, M., (2012). Investigating the effect of media on the upbringing of children and adolescents. *Journal of Education*, 1(2): 38-62. (Persian)
27. Shafiezadeh, H., & Khalili Kandrood, A. (2011). The strategic role of education in improving consumption patterns. *Journal of Research*, 72: 107-132. (Persian)
28. Shahabi, M., Malaki, A. & Akhoundi, M. (2016). A favorable model of police prevention of crime with the police community-oriented approach. *Entezam- E- Ejtemaei*, 8(3): 83-108. (Persian)
29. Shajie, K., Talebpour, M., Azimzadeh, S. M., Keshtidar, M., & Jabbari Nooghabi, H. (2020). Spectators on the Run: Factors Affecting Football Attendance in Iranian Football Matches. *Annals Applied Sport Science*, 8(1): 733-746. (Persian)
30. Shaygan, F. (2016). Mosques' role of social-cultural action in social prevention of crimes in adolescents. *Entezam- E- Ejtemaei*, 8(3): 25-50. (Persian)
31. Spaaij, R. (2014). Sports crowd violence: An interdisciplinary synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 19(2): 146-155.
32. Zaree, H. (2008). Investigating the Relationship between Attitudes Towards Cultural Policy Making and Tendency to Violence in Iranian Football. Master Thesis in Sociology, Faculty of Social and Economic Sciences, Al-Zahra University. (Persian)

ارجاع دهی

شبابی، سپیده؛ همتی نژاد، مهرعلی؛ شفیعی، شهرام؛ فرجی، رسول؛ یاریقلی، بهبود. (۱۴۰۱). نقش نهادهای تربیتی در نهادینه سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم های فوتبال. *پژوهش در ورزش تربیتی*، ۱۰ (۲۶): ۲۶۵-۲۹۴.

شناسه دیجیتال: 10.22089/RES.2020.9193.1921

Shabani, S; Hemmati Nezhad, M. A; Shafiee, Sh; Faraji, R; Yarigholi, B. (2022). The Role of Educational Institutions in Institutionalizing the Culture and Etiquette of Attending Football Stadiums. *Research on Educational Sport*, 10 (26): 265-294. (Persian). DOI: 10.22089/RES.2020.9193.1921